

Transect-rapport 4210

Soest, Kerkstraat 56-58 Gemeente Soest (UT)

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek d.m.v.
proefsleuven, karterende en waarderende fase

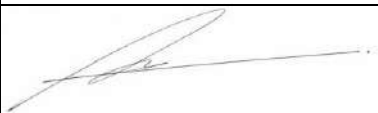
transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Soest, Kerkstraat 56-58 (NB). Een archeologisch inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase.
Rapportnummer	Transect-rapport 4210
Auteur	A.A. Kerkhoven
Versie	Versie 1.1
Datum	28-07-2022
Projectnummer	22050097
Onderzoeksmelding	5184651100
Opdrachtgever	De Bunte Vastgoed b.v.
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Soest
Adviseur namens bevoegde overheid	M. Verhamme (Centrum voor Archeologie, Amersfoort)
Goedgekeurd	definitief
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein
Omslagafbeelding	De proefsleuf in aanleg. Oostelijk deel is aangelegd. Westelijk deel in aanleg. In het profiel is onder het grijsbruine bouwlanddek een cultuurlaag/Bw, ook wel 'vuile laag' genoemd, te zien, waarin Bronstijd-IJzertijd aardewerk is gevonden.

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior KNA Archeoloog	11-10-2022	

Samenvatting

Ter hoogte van de Kerkstraat 56-58 te Soest heeft Transect b.v., in opdracht van De Bunte Vastgoed b.v., in juli 2022 een archeologisch karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Het deel dat voor het proefsleuvenonderzoek in aanmerking kwam, ligt feitelijk achter het huis aan de Kerkstraat 54 en sluit aan de westzijde aan op het perceel van de Kerkstraat 56-58.

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek heeft in maart van dit jaar een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek plaatsgevonden (Nales, 2022; Transect-rapport 3966). Het booronderzoek leverde in een van de boringen, in de tuin achter het huis aan de Kerkstraat 54, drie brokjes handgevormd aardewerk op. Hieraan werd een datering in de periode van het Neolithicum t/m de IJzertijd toegekend. Volgens het rapport zouden deze brokjes aardewerk uit de top van het dekzand komen.

In dit deel van het onderzoeksgebied is een intacte bodemopbouw aangetroffen. Het onderzoeksgebied wordt in het westen (eigenlijk in het noordwesten) door een spoorlijn van een terrein van zeer hoge archeologische waarde gescheiden (Veldweg, AMK-terrein 12252). Daarom werd ook geconcludeerd dat de aangetroffen archeologische resten hiermee samen kunnen hangen.

Gezien de resultaten van het bureau- en booronderzoek, heeft de bevoegde overheid besloten dat een vervolgonderzoek moest worden uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (Verhamme, 13-06-2022).

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarden van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

Als zodanig dient de vraagstelling te worden beantwoord of in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, of deze behoudenswaardig zijn en onder welke randvoorwaarden behoud mogelijk is.

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd conform Transect-PvE 20220606 (Korver 2022) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1). De resultaten hiervan zijn in dit rapport vastgelegd.

Resultaten

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een mogelijke cultuurlaag (cultuurlaag/Bw) met aardewerk uit de Bronstijd-IJzertijd aangetroffen. De top van deze laag ligt op circa 100 cm onder het huidige maaiveld. De cultuurlaag is circa 20 cm dik.

In de cultuurlaag is ook een schrabbertje van vuursteen gevonden, dat vermoedelijk ouder is (e.g. Neolithicum). Tenminste één grondspoor, namelijk paalspoor S.6, lijkt uit dezelfde periode als de cultuurlaag en het aardewerk te dateren. Daarnaast zijn er twee mogelijke grondsporen, te weten kuilen, S.2 en S.3, die antropogeen lijken en in dit geval in de Bronstijd-IJzertijd gedateerd kunnen worden. Het is echter allerm minst zeker dat S.2 en S.3 antropogeen zijn. Zij kunnen ook een natuurlijke oorsprong hebben, bijvoorbeeld een neerslagconcentratie van ijzer sesquioxiden/humuszuren.

Daarnaast vertegenwoordigt S.4 een verkavelingsgreppeltje uit de periode van het oud bouwlanddek (S.3000) en S.5 een mogelijk middeleeuws spoor. Laatst genoemde is jonger dan de Bronstijd-IJzertijd

cultuurlaag, omdat de insteek hoger ligt. De insteek laat zich vanaf de grens van het oud bouwlanddek naar de cultuurlaag onderscheiden. Het spoor is gevlekt en er zijn geen vondsten in gedaan.

De vindplaats is gewaardeerd binnen de context van de archeoregio, specifiek de pleistocene stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug. Binnen deze context en in het bijzonder vanwege de nabije ligging d.w.z. het aangrenzend terrein van zeer hoge archeologische waarde (AMK-terrein 12252), met onder andere archeologische resten uit dezelfde periode, waardeert Transect b.v. de vindplaats aan de Kerkstraat 56-58 als behoudenswaardig.

Advies

Transect b.v. adviseert dan ook de vindplaats *in situ* te behouden, dat wil zeggen bodemingrepen te beperken tot maximaal 70 cm onder het huidige maaiveld (inclusief 30 cm buffer), zodat de vindplaats geen schade oploopt.

Indien dit niet mogelijk is, adviseren wij de vindplaats veilig te stellen door middel van een opgraving onder protocol 4004 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).

Wij adviseren tevens om bij een eventuele opgraving de cultuurlaag micromorfologisch en paleobotanisch te bemonsteren en te analyseren, om beter inzicht te krijgen in de archeologische betekenis van dit soort 'vuile lagen' i.c. vuile Bw-lagen.

Houdt u er alstublieft rekening mee dat dit rapport en het advies door het bevoegd gezag, in deze de gemeente Soest, moet worden beoordeeld. De gemeente kan gemotiveerd afwijken van het advies van Transect b.v.

Inhoud

1.	Aanleiding.....	7
2.	Vooronderzoek.....	9
3.	Doel en methodiek.....	12
4.	Resultaten	14
5.	Waardestelling	19
6.	Conclusie en advies	22
7.	Geraadpleegde bronnen	23
Bijlage 1.	Archeologische periode-indeling voor Nederland	25
Bijlage 2.	Allesporenkaart (ASK).....	26
Bijlage 3.	Vlaktekening Vlak 1	27
Bijlage 4.	Vlaktekening Vlak 2	28
Bijlage 5.	Advieskaart.....	29
Bijlage 6.	Profiel- en coupetekeningen	30
Bijlage 7.	Sporen- en lagenlijst.....	31
Bijlage 8.	Vondstenlijst.....	32
Bijlage 9.	Beantwoording onderzoeksvragen	33

1. Aanleiding

Provincie	Utrecht
Gemeente	Soest
Plaats	Soest
Toponiem	Kerkstrat 56-58
Kaartblad	32A
Centrumcoördinaten	149.705 / 464.597
Oppervlakte plangebied	Ca. 480 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 480 m ²
Huidig grondgebruik	Onbebouwd, tuin, gras

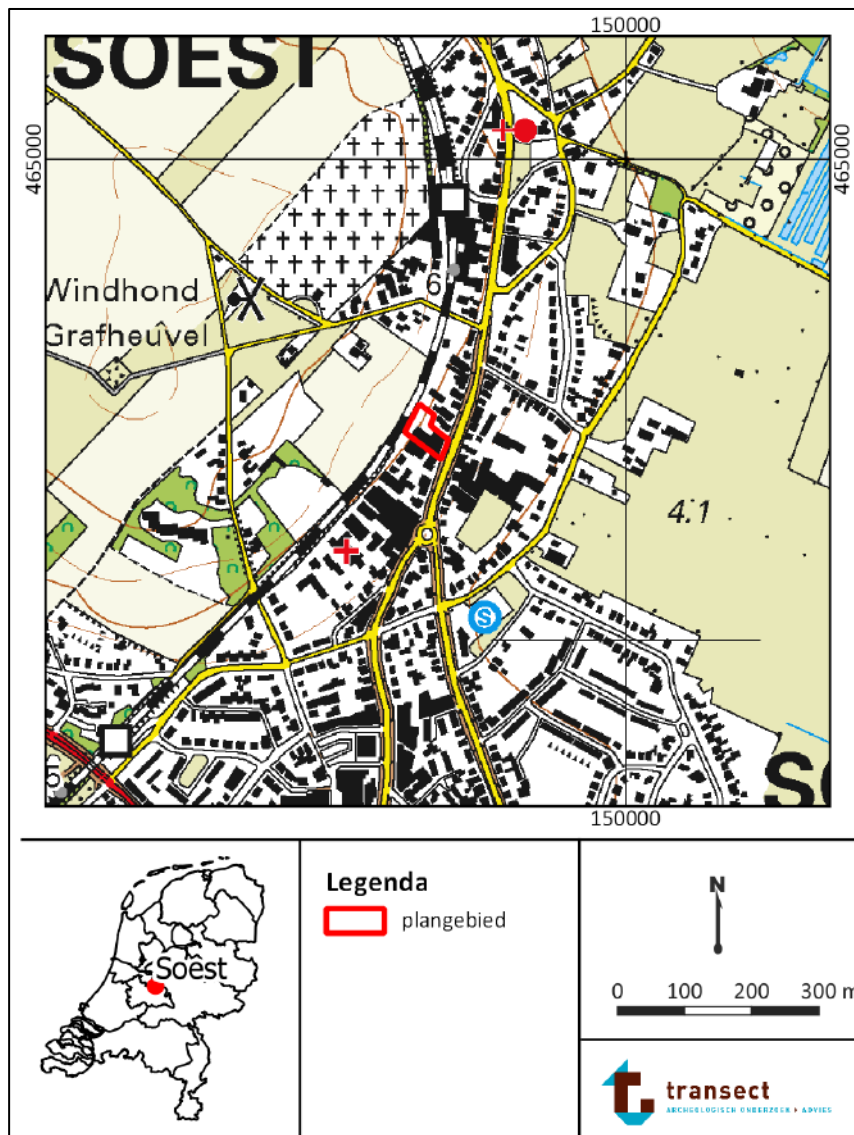
De aanleiding voor het onderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een ontwikkeling aan de Kerkstraat 56-58 in Soest (gemeente Soest, figuur 1). Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 2500 m². Men heeft het voornemen om het huidige pand (circa 950 m²) in het plangebied te slopen en daarvoor een appartementencomplex met vier wooneenheden terug te plaatsen. De eenheden zijn in totaal 448 m² groot. Achter het appartementencomplex zal een toegangsweg worden gerealiseerd met enkele parkeervlakken (circa 360 m²). Verder zal groen worden gerealiseerd. De bodemingrepen zullen naar verwachting het bodemarchief en hiermee eventueel aanwezige archeologische waarden aantasten (bron: opdrachtgever; d.d. 25-03-2022 ontvangen).

In het bestemmingsplan “Soest Midden en Zuid (2011)” heeft het plangebied een dubbelbestemming *Waarde – archeologie hoge verwachting* (AWV1; bron: www.ruimtelijkeplannen.nl). Deze waarde is gebaseerd op de gemeentelijke beleidskaart (bron: www.soest.nl). Hierop is het plangebied als *Archeologisch Waardevol verwachtingsgebied 1* opgenomen (hetgeen gelijk staat aan een hoge archeologische verwachting). Bij bouwwerken en/of bodemingrepen die groter zijn dan 100 m² én dieper reiken dan 30 cm -Mv is daarom archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk.

In maart 2022 is een archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek voor deze ontwikkeling uitgevoerd (Nales, 2022; Transect-rapport 3966). Hieruit blijkt dat een deel van het plangebied, te weten de achtertuin van het huis aan de Kerkstraat 54 (die aan de westzijde aan het perceel Kerkstraat 56-58 grenst en van dit plangebied deel uitmaakt), een hoge verwachting heeft op archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum B tot en met de Late Middeleeuwen.

In dit deel van het plangebied, i.c. het onderzoeksgebied, is een intacte bodemopbouw aangetroffen. Dit onderzoeksgebied wordt in het westen (eigenlijk in het noordwesten) door een spoorlijn van een terrein van zeer hoge archeologische waarde gescheiden (Veldweg, AMK-terrein 12252). Op dit terrein bevinden zich onder een circa 45-90 cm dik plaggendek archeologische resten die wijzen op nederzettingsactiviteiten vanaf het Neolithicum. De top van de stuwwalafzettingen, die in het gebied aanwezig zijn, zijn grotendeels intact gebleven. Waarschijnlijk hangen de nederzettingsresten samen met de grafheuvel die midden in dit gebied begraven ligt.

Op basis van de resultaten van het bureau- en booronderzoek heeft de bevoegde overheid besloten dat een vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (Verhamme, 13-06-2022). Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de bevoegde overheid (vastgelegd in Transect-PvE 20220606 / Korver 2022) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1). De resultaten ervan zijn in dit rapport vastgelegd.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (met rode lijnen aangegeven; bron: www.pdok.nl).

2. Vooronderzoek¹

2.1 Landschappelijke achtergronden

Het plangebied is gelegen in het Midden-Nederlandse zandgebied, een gebied dat gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van hoge stuwwallen, die zich gedurende de voorlaatste ijstijd hebben kunnen vormen (Stouthamer e.a., 2015). Op de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom, maar waarschijnlijk bevindt het plangebied zich op een stuwwal net als het gebied direct ten westen van het plangebied (kaartcode 13B11). Daarmee heeft het plangebied gunstige omstandigheden voor bewoning vanaf het Laat-Paleolithicum.

De maaiveldhoogte in het plangebied ligt op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN4) rond de 9,7 m +NAP (bron: ahn.nl). Het plangebied ligt hierbij op een helling die richting het oosten afloopt. Het maaiveld binnen het plangebied vertoont enige hoogteverschillen. Het noordwestelijk deel van het plangebied ligt namelijk circa 1,0 m hoger dan het zuidelijk deel van het plangebied. Deze hoogteverschillen zijn mogelijk kunstmatig door de trapsgewijze hoogteverschillen aan het maaiveld.

Op de bodemkaart is het plangebied gekarteerd als bebouwd gebied. Oorspronkelijk lagen er waarschijnlijk hoge zwarte enkeerdgronden, in grof zand (kaartcode zEZ30). Dit is gebaseerd op het voorkomen van deze gronden direct ten westen van het plangebied. Hoge zwarte enkeerdgronden zijn zandgronden met een onvergraven humeuze, donkergekleurde bovengrond van tenminste 50 cm dik (Aap-horizont). Deze bovengrond is ontstaan door ophoging van de oorspronkelijke bodem, vaak met potstalmest. Voor zwarte enkeerdgronden is hierbij overwegend gebruik gemaakt van heideplaggen (De Bakker, 1966). Enkeerdgronden zijn vanuit archeologisch oogpunt interessant omdat ze de oorspronkelijke bodem, van voor de aanleg van het eerddek, beschermd kunnen hebben tegen (recente) bodemingrepen. Hiermee kunnen ze eventuele archeologische grondsporen tegen vergraving hebben beschermd.

De grondwatertrap binnen het plangebied is eveneens niet gekarteerd. Vanwege de hoge ligging van het plangebied (op een stuwwal) is waarschijnlijk sprake van een grondwatertrap VII. Dit duidt over het algemeen op droge gronden, waarbij de gemiddeld hoogste grondwaterstand beneden de 80 cm -Mv ligt en de gemiddeld laagste grondwaterstand beneden 1,2 m -Mv.

2.2. Verkennend booronderzoek

Tijdens het vooronderzoek is in het onderzoeksgebied een intacte top van het dekzand aangetroffen onder een oud plaggendek dat onder een moderne bouwvoor ligt (Nales, 2022). De top van het dekzand bevindt zich op een diepte van circa 100-115 cm -Mv (9,9-9,4 m NAP) en bevat een BC-horizont ter plaatse van het onderzoeksgebied. Het plaggendek is tussen circa 40/45 en 100/115 cm -Mv aanwezig, waarin kleine baksteenspikkels aanwezig zijn. In de top van het dekzand kunnen archeologische resten uit het Laat Paleolithicum B tot en met de Late Middeleeuwen worden aangetroffen.

In de rest van het plangebied is een ophogingslaag aanwezig vanaf het maaiveld tot een diepte van circa 35 – 80 cm (8,4 tot 8,6 m NAP). Het ligt gelijk op grindhoudend, sterk siltig zand dat is geïnterpreteerd als gestuwde afzettingen. Het dekzand is hoogstwaarschijnlijk afgegraven en daardoor niet aangetroffen.

¹ De informatie in hoofdstuk is (deels) afkomstig uit het Programma van Eisen (De Hoop 2022) en het vooronderzoek (Van Bussel 2022, Transect-rapport 3938).

2.3 Archeologische waarden

Op basis van onderzoeken in de omgeving van het plangebied kan worden geconcludeerd dat de omgeving van het plangebied mogelijkheden voor bewoning heeft gehad vanaf het Laat Paleolithicum. Men richt zich hierbij op met name de mate van intactheid van het archeologisch relevante niveau, de top van de dekzand- en stuwwalafzettingen. Ten westen van het plangebied ligt een terrein van zeer hoge waarde, waar resten van nederzettingen worden verwacht vanaf het Neolithicum. Er moet echter ook rekening worden gehouden met de aanwezigheid van grafheuvels en begravingen. Dit blijkt ook uit de aanwezigheid van een grafheuvel centraal op dit terrein 400 m ten westen van het plangebied.

2.4 Historische achtergronden

Het plangebied ligt op de stuwwal, de Enge Berg genaamd. Hier liggen oude akkergronden, zoals tevens blijkt uit de topografische kaarten (Blijdenstijn, 2015). Het plangebied ligt hoger dan de oorspronkelijke kern van Soest, dat zich op 500 m ten noorden van het plangebied bevindt. Soest is een langgerekt brinkdorp, dat aan de voet van de oude akkers (de eng) is ontstaan. Het is een typisch eenzijdig wegdorp.

Op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832 ligt het plangebied in een akkergebied. Er is geen bebouwing zichtbaar in het plangebied op historische kaarten tot de periode 1925-1955. Ten zuiden van het plangebied verschijnt reeds in 1880 bebouwing, waaronder een molen (De Vliet, 1852; bron: www.molendatabase.nl). De basis van de bebouwing in het plangebied is tot stand gekomen in 1937 (bron: bagviewer.kadaster.nl). De bebouwing is tot circa 2000 regelmatig uitgebreid met bijgebouwen en aanbouwen tot de huidige grootte.

Momenteel is het plangebied grotendeels bebouwd met een winkelpand. Daaromheen ligt een parkeerplaats en ten noorden daarvan een hoger liggend grasland (achtertuin Kerkstraat 54). Rondom het pand wordt in het zuidelijk deel van het plangebied afgraving vermoed. Dit valt af te leiden uit de trapsgewijze hoogteverschillen aan het maaiveld. Er heeft milieukundig onderzoek in het plangebied plaatsgevonden; hieruit blijkt dat nader onderzoek benodigd is om de omvang en ernst van de verontreiniging nader te bepalen (bron: www.bodemloket.nl). In ons onderzoeksgebied is dit niet van toepassing.

2.5 Gespecificeerde archeologisch verwachting

Het onderzoeksgebied heeft een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Laat-Paleolithicum B – Late Middeleeuwen. De verwachting is gericht op archeologische lagen, vondststrooiingen en grondsporen, met een gemiddelde spoordichtheid.

Er is geen verwachting voor archeologische resten uit de Tweede Wereldoorlog. Het onderzoeksgebied is niet aangeduid als aandachtsgebied op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) of andere bronnen (www.ikme.nl; www.vergeltungswaffen.nl, www.bunkerinfo.nl; www.tracesofwar.com, www.explosievenopsporing.nl).

In het plangebied is nog geen vindplaats bekend. Er worden kleine tot grote vindplaatsen verwacht, met een omvang van 500 tot meer dan 8000 m².

Uit de periode Laat-Paleolithicum – Neolithicum kunnen basiskampen en zogenaamde extractiekampen, seizoensgebonden plekken waar jagers/verzamelaars gedurende een korte tijd verbleven, worden verwacht. Dergelijke plekken kenmerken zich door een strooiing van bewerkt vuursteen en (eventueel) haardkuilen.

Uit de periode Neolithicum – Late Middeleeuwen moet rekening worden gehouden met sporen van landgebruik en nederzettingsterreinen, die voor een belangrijk deel uit grondsporen bestaan. Deze kunnen, zeker voor wat betreft de Late Bronstijd tot en met Middeleeuwen, vondstarm zijn. Nederzettingsterreinen kunnen zich onder andere kenmerken door erfstructuren, bestaande uit huisplattegronden, bijgebouwen (zoals spiekers), erfgreppels, omheiningen (staken- en palenrijen), waterputten en kuilen.

Uit de periode Bronstijd – Vroege Middeleeuwen kunnen er bovendien grafvelden in de vorm van urnenvelden en inhumatiegraven worden verwacht.

Tijdens het onderzoek moet met alle mogelijke, voor de genoemde perioden karakteristieke, materiaalcategorieën rekening worden gehouden (zoals bouw materiaal, vuursteen, natuursteen, keramiek, glas, pijpen, metaal).

Vanuit archeologisch oogpunt betekenen de grondwaterstanden een lage verwachting op goed geconserveerde organische resten binnen 1,2 m -Mv, anders dan in grondsporen die tot onder het grondwater reiken en in humeuze spoorvullingen.

Het archeologisch niveau wordt verwacht in de top van het dekzand, onder een plaggendeek en onder een moderne verstoringslaag; vanaf 100-115 cm -Mv (9,9-9,4 m NAP).

3. Doel en methodiek

3.1 Doel

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

Als zodanig dient de vraagstelling te worden beantwoord of in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, of deze behoudenswaardig zijn en onder welke randvoorwaarden behoud mogelijk is. Voor de deelvragen en de beantwoording hiervan, zie bijlage 8.

3.2. Onderzoeksvragen

1. Zijn er in het plangebied archeologische resten aanwezig in de vorm van grondsporen, en/of vondsten?
2. Hoe ziet de bodemopbouw in het plangebied eruit en in hoeverre is deze intact?
3. Wat is de aard, diepteligging, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)?
4. Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?
5. Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?
6. Welke natuurlijke depositionele en post-depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten?
7. Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?
8. Wat is de relatie met omliggende historische/archeologische resten en vindplaatsen uit de omgeving?
9. Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot het gebied van zeer hoge archeologische waarde (met grafveld) ten westen van het plangebied?
10. Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingssystematiek).
11. Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud *in situ*/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze? En zo nee, wat is hiervoor dan nog nodig?
12. Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud *in situ*?
13. Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?

3.3 Methodiek

Het onderzoek betreft een proefsleuvenonderzoek dat is uitgevoerd conform Transect-PvE 20220606 (Korver 2022) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1). In het plangebied is een proefsleuf van circa 12 bij 4 m aangelegd (circa 48 m²).

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is niet afgeweken van het oorspronkelijke puttenplan. De proefsleuf is van het oosten richting het westen aangelegd. De proefsleuf is laagsgewijs verdiept in de top van het dekzand. Dit is gedaan met behulp van een 18 ton bandenkraan/graafmachine met

gesloten gladde bak, waarbij constant visueel en met een metaaldetector geïnspecteerd is op archeologische sporen en vondsten.

Er zijn twee secties van het profiel c.q. profielkolommen gedocumenteerd. De werkputten, vlakken, sporen, verstoringen en profielen zijn ingemeten met een dGPS (figuur 2) en gedocumenteerd door middel van foto's en analoge tekeningen (profielen). De velddata is vastgelegd i.c. geregistreerd in Archeolink (velddatabase).

Figuur 2: vlak 1, richting het oosten. Links voor spoor 5, te weten een grote kuil met gevlekte vulling, waarvan de insteek van boven de cultuurlaag (S.3000) komt.

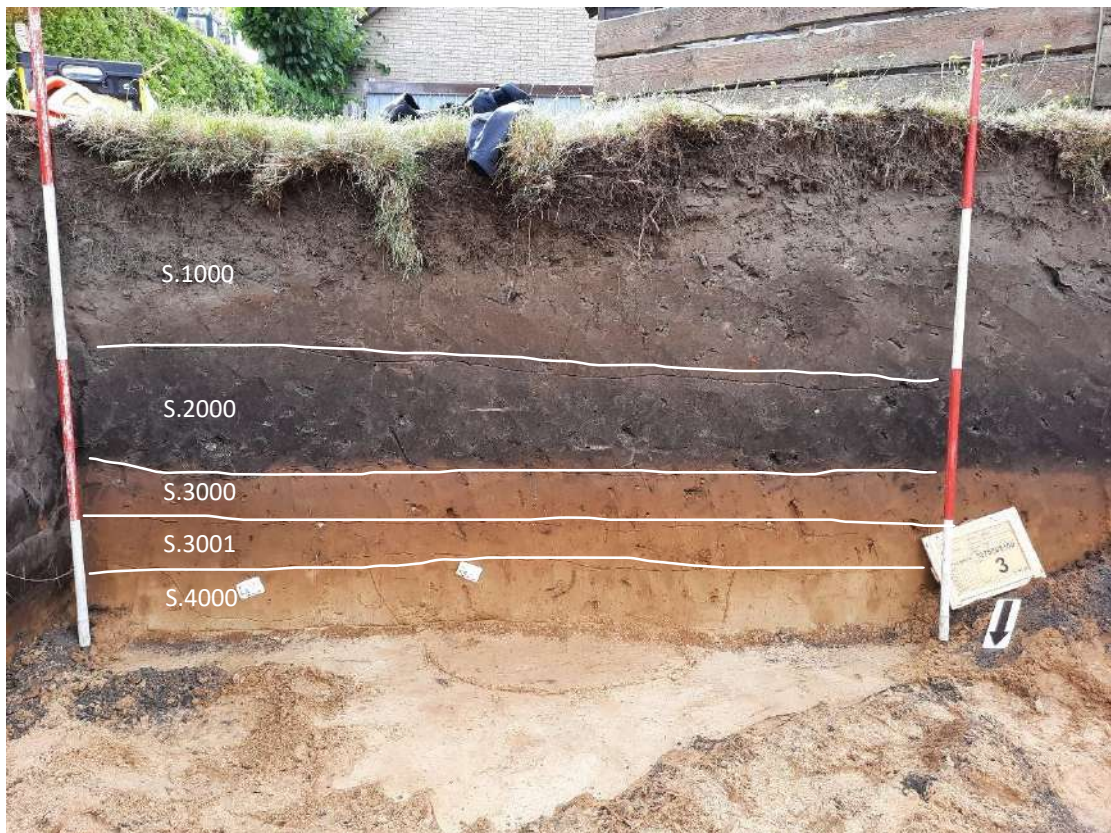
4. Resultaten

4.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw ziet er vanaf maaiveld gezien als volgt uit (figuur 3):

- **S1000 / 0 - 70 cm:** Ophooglaag/omgezette laag met verspreid bouwpuin. De top hiervan is in de bouwvoor opgenomen. Zs1, mf, h2, grbr.
- **S2000 / 70 – 110 cm:** Oud bouwlanddek, zs1, mf, h2, brgr. Verspreid enkele fragmenten roodbakkend aardewerk met loodglazuur, sterk verweerd.
- **S3000 / 110 – 130 cm:** Bw of eerder een cultuurlaag, zs1, mf, goed gesorteerd zand, h1, gebr met verspreid brokjes en scherfjes aardewerk Bronstijd-IJzertijd. Gebr van kleur.
- **S3001 / 130 – 140 cm:** overgangslaag naar C-horizont: gevlekt. Brge van kleur. Zs1, mf, goed gesorteerd, h0-h1.
- **S4000 / 140> cm:** dekzand, C-horizont. Zs1, mf, goed gesorteerd, lbrge-lge.

Bovengenoemde dieptes ten opzichte van maaiveld zijn bij benadering. Met uitzondering van de ophoog/omgezette laag S1000 komt in alle lagen weinig tot matig veel grind voor. Het gaat om grind/keien tot ca 15 cm grootte (over het algemeen). Dit is atypisch voor dekzand. Toch blijft de interpretatie dekzand, omdat op basis van eigen waarneming sprake is van zeer goed gesorteerd (homogeen), compact zand. Wellicht dat direct of niet veel dieper dan vlak 2 (einddiepte proefsleuf) gestuwde afzettingen liggen. Het kan ook zijn dat de aanwezigheid van het 'grind', i.c. natuurstenen in het dekzand het resultaat is van vorstwerking tijdens het Pleistoceen.

Figuur 3: Zuidprofiel in oostelijke sectie van de proefsleuf (profiel 1.01). Voor de laagnummers, zie de tekst onder 4.1 Bodemopbouw. De cultuurlaag/Bw met Bronstijd-IJzertijd aardewerk betreft S.3000. Deze is vaalgrijs-geel van kleur. Dit is vooral in het vlak goed te zien.

4.2 Sporen

In totaal zijn zes grondsporen geïdentificeerd (zie Bijlagen 2 t/m 6).

Spoor 1 betreft een lijnvormige concentratie van stenen op het niveau van vlak 1 (cultuurlaag/Bw). Als zodanig is het niet echt een spoor, maar eerder een concentratie natuursteen in een min of meer lijnvormige schikking. Deze lijnvormige schikking werd tijdens de aanleg waargenomen en is voor de zekerheid als spoor ingemeten; in afwachting van wat de verdere aanleg van vlak 1 aan sporen en fenomenen zou opleveren. Uiteindelijk is het bij de betreffende waarneming gebleven, hoewel deze concentratie wel opvallend dicht tegen Spoor 3 aan ligt (vergelijk de tekeningen van vlak 1 en vlak 2 in bijlagen 3 en 4).

Sporen 2 en 3 blijven probleemgevallen: zouden sporen kunnen zijn, zouden ook natuurlijke fenomenen kunnen zijn. Milo Verhamme vertelde tijdens zijn bezoek dat hij meerdere IJzertijd spoorcomplexen uit de Late Bronstijd – IJzertijd in de regio Soest heeft opgegraven en dat sporen uit deze periode over het algemeen grijs van kleur zijn. Sporen 2 en 3 wijken hiervan af, omdat deze wat rood-donkergeel/oker van kleur zijn. In eerste instantie leek het ook eerder uit-/inloging van ijzeroxide/sesquioxiden/humuszuren, maar bij nadere bestudering kwam in combinatie met de aanlegvondsten (zeker de vondst van een wat groter randfragment aardewerk), meer het idee tot stand dat het weleens Bronstijd-IJzertijd grondsporen zouden kunnen zijn.

Spoor 4 betreft een greppeltje van het oud bouwlanddek. Hier is een stukje/brokje baksteen in gevonden. Deze is ook verzameld met het idee dat het wellicht iets over de datering van het greppeltje en hiermee de aanleg van het oud bouwlanddek zegt. Vooralsnog kan alleen worden geconstateerd dat het van oud baksteen afkomstig is. Dit gezien de wat meer oranje kleur en het relatief zachte baksel.

Spoor 5 betreft een grote kuil in de noordwest hoek van de proefsleuf (figuur 4). Deze is gevlekt en lijkt van boven de cultuurlaag S.3000 te komen (de insteek). Het spoor is gevlekt en heeft al met al eerder een middeleeuwse dan Bronstijd-IJzertijd signatuur. Bij het opschaven van het spoor is echter geen vondstmateriaal aangetroffen.

Spoor 6 betreft een klein paalspoortje dat in vlak 2, dus in de top van de C-horizont (S.4000) en dus onder de cultuurlaag/Bw (S.3000) en de overgangszone (S.30001) zichtbaar werd (figuur 5). De diameter van het spoor is niet meer dan circa 10. Het spoor tekende zich tijdens de aanleg van vlak 2 scherp af en is in dit opzicht overtuigend. Het betreft een paalspoor, waarvan alleen de punt als spoor bewaard is gebleven. Er zijn geen vondsten in gedaan, maar stratigrafisch gezien zou het een Bronstijd-IJzertijd spoor moeten zijn of anders een spoor uit een nog oudere periode, bijv. het Neolithicum.

Figuur 4: de mogelijk middeleeuwse gevlechte kuil S.5, waarvan de insteek hoger ligt dan de cultuurlaag/Bw S.3000 met Bronstijd-IJzertijd aardewerk.

Figuur 5: Het spoor S.6 van een aangepunte paal dat in de top van de C-horizont van het dekzand (S.4000) zichtbaar werd en op grond hiervan wellicht in de Bronstijd-IJzertijd of ouder is te dateren.

4.3 Vondsten en monsters

Er zijn met uitzondering van het baksteen uit het verkavelingsgreppeltje, dat bij het oud bouwlanddek hoort (S.2000), geen spoorvondsten gedaan (zie ook Bijlage 7).

De aanlegvondsten bestaan v.w.b. S3000/Bw-cultuurlaag uit handgevormd aardewerk (n=11), waaronder drie randfragmenten (inclusief een fraai groter exemplaar van circa 5 cm met een wat hoekige rand; figuur 6). Het aardewerk laat zich op basis van baksel, afwerking en typomorfologische kenmerken in de Bronstijd-IJzertijd dateren. Daarbij valt op dat naast wat afgesleten brokjes aardewerk er dus ook wat grotere scherven met minder verweerde breukvlakken voorkomen (minimaal het hier genoemde randfragment met hoekige rand / oxiderend gebakken). Een tweede randfragment (figuur 7) heeft een vierkante c.q. manchetachtige rand. Een derde randfragment heeft een simpele ronde rand (figuur 8, links). Het aardewerk is geglad, maar enkele wandscherven zijn waarschijnlijk van besmeten vaatwerk afkomstig (besmeten aardewerk). Wanddiktes variëren, maar blijven onder de 1 cm.

Er lijkt sprake te zijn van een kleine 'concentratie' van dit aardewerk rond sporen 2 en 3; circa 4-5 stuks. In ieder geval is in het oostelijke deel van de proefsleuf meer aardewerk gevonden dan in het westelijke deel.

Andere aanlegvondsten betreft een schrabbertje van vuursteen (figuur 8, rechts) en een brokje houtskool (uit elkaar gevallen in vijf brokjes). Het schrabbertje is interessant, omdat vuursteen voornamelijk tot en met de Midden Bronstijd A als grondstof voor werktuigen is gebruikt. Het hoeft uiteraard niet gelijktijdig te zijn met het aardewerk, aangezien het uit het dekzand kan komen en als gevolg van bodemactiviteit in de cultuurlaag/Bw S.3000/S.3001 terecht is gekomen. Het ontbreken van duidelijke Laren-Drakenstein-Hilversum/Midden-Bronstijd A aardewerk, ondersteunt het vermoeden dat de schrabber een oudere periode dan het aardewerk vertegenwoordigt.

Er zijn geen monsters genomen.

Figuur 6: Randfragment Bronstijd-IJzertijd aardewerk uit de cultuurlaag/Bw S.3000. Aanlegvondst.

Figuur 7: Eveneens een randfragment van handgevormd aardewerk, dat tijdens de aanleg van vlak 2 in cultuurlaag/Bw S.3000 is gevonden.

Figuur8: Links een randfragment handgevormd aardewerk met ronde rand en rechts een schrabbertje van vuursteen (dorsale zijde). De 'schrabberkop', eerder spaarzame retouche, is op de foto links onder te zien. Beide vondsten zijn ook weer aanlegvondsten uit cultuurlaag/Bw S.3000.

5. Waardestelling

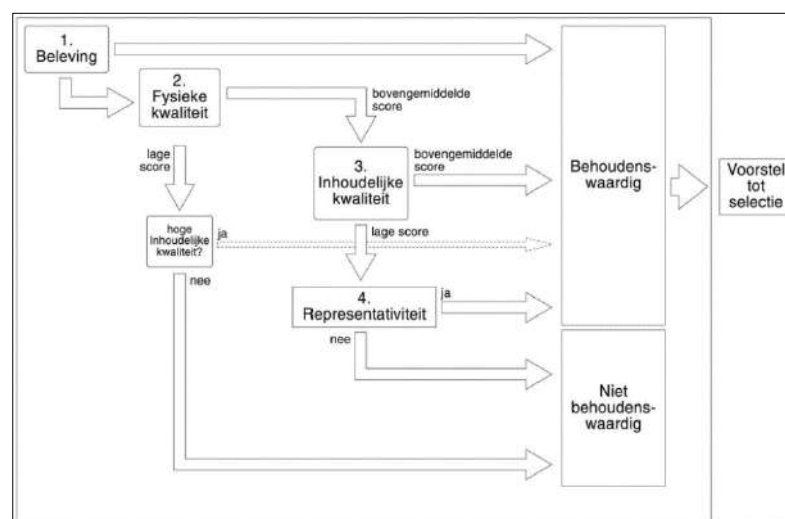
Archeologische vindplaatsen worden gewaardeerd conform de BRL4000 / KNA-protocol 4003, specificatie VS06 Waarden en bijlage IV van de KNA 4.1. Vindplaatsen worden gewaardeerd op drie waarden (beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit) en daarbinnen op waarderingscriteria (tabel 1). Op ieder van de in totaal acht waarderingscriteria kan minimaal 1 en maximaal 3 worden gescoord.

Bij de waardering wordt eerst nagegaan of vindplaatsen vanwege hun belevingswaarde, op basis van hun schoonheid of herinneringswaarde, als behoudenswaardig aangemerkt kunnen worden (figuur 9). De vindplaatsen worden vervolgens op hun fysieke kwaliteit beoordeeld. Een vindplaats is in principe behoudenswaardig, indien de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (vijf of zes punten) scoren. De beoordeling van de fysieke kwaliteit is gerelateerd aan de archeoregio waarin de vindplaats zich bevindt.

Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder), wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of een vindplaats toch behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op een van de inhoudelijke criteria 'hoog' wordt gescoord, wordt de vindplaats ook in principe behoudenswaardig geacht. Dit 'vangnet' heeft tot doel er voor te zorgen dat terreinen die van beperkte fysieke kwaliteit zijn, maar desondanks inhoudelijk van groot belang, uit de beoordeling vallen.

Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden vervolgens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit.

- Eerst vindt een afweging plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt het monument als behoudenswaardig aangemerkt.
- Na deze weging wordt bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie.
- De overige vindplaatsen zijn niet behoudenswaardig.

Figuur 9. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

Waardestelling

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een mogelijke cultuurlaag (cultuurlaag/Bw) met aardewerk uit de Bronstijd-IJzertijd aangetroffen. In de cultuurlaag is ook een schrabbertje van vuursteen gevonden, die vermoedelijk ouder is (e.g. Neolithicum). Tenminste één grondspoor, namelijk paalspoor S.6, lijkt uit dezelfde periode als de cultuurlaag en het aardewerk te dateren. Daarnaast zijn er twee mogelijke grondsporen, te weten kuilen, S.2 en S.3, die antropogeen lijken en in dit geval in de Bronstijd-IJzertijd gedateerd kunnen worden. Het is echter allerm minst zeker dat S.2 en S.3 antropogeen zijn. Zij kunnen ook een natuurlijke oorsprong hebben, bijvoorbeeld een neerslagconcentratie van ijzer sesquioxiden/humuszuren.

Daarnaast vertegenwoordigt S.4 een verkavelingsgreppeltje uit de periode van het oud bouwlanddek (S.3000) en S.5 een mogelijk middeleeuws spoor. Laatst genoemde is jonger dan de Bronstijd-IJzertijd cultuurlaag/Bw, omdat de insteek hoger ligt. De insteek laat zich vanaf de grens van het oud bouwlanddek naar de cultuurlaag/BW onderscheiden. Het spoor is gevlekt en er zijn geen vondsten in gedaan. Deze sporen worden hier buiten beschouwing gelaten. Hier wordt alleen de Bronstijd-IJzertijd associatie van mogelijke cultuurlaag/Bw met vonstmateriaal, paalspoortje (S.6) en mogelijk sporen S.2 en S.3 gewaardeerd.

Beleving

Voor wat betreft beleving kan de vindplaats niet gescoord worden, omdat deze niet bovengronds zichtbaar is of kan worden.

Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit wordt net als de andere waarderingscriteria binnen de kaders van de archeoregio en specifiek de karakteristieken van de pleistocene stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug gewaardeerd. Tot deze karakteristieken kan het slechte conserverend vermogen van het aerobe en zure bodemmilieu van het pleistocene zand worden gerekend. In gemiddelde omstandigheden blijft in het pleistocene zand onverbrand organisch materiaal niet bewaard. Zo ook hier. Het feit dat alleen anorganisch vondstmateriaal is vertegenwoordigd, geeft aan dat de bodem hier onvoldoende conserverend vermogen heeft om organisch materiaal de tand des tijds te laten doorstaan.

Zodoende blijft alleen 'gaafheid' als waarderingscriterium van betekenis over. Hiervan kan worden gezegd dat de situatie v.w.b. de onderzoekslocatie hoog moet worden gewaardeerd, dus met 3 punten (tabel 1). Reden is de aanwezigheid van de cultuurlaag S.3000. Of en hoeveel van de bovenkant van deze laag ontbreekt, is niet meetbaar, maar het feit dat het aardewerk vooral in het bovenste deel ervan is gevonden pleit ervoor dat deze nagenoeg intact is. Overigens wordt in andere publicaties ook wel gesproken over een 'vuile laag'. Hier wordt met cultuurlaag/Bw hetzelfde bedoeld.

Inhoudelijke kwaliteit

Cultuurlagen c.q. verweringslagen (Bw's) met in meer of mindere mate aardewerkfragmenten uit – overwegend – de Bronstijd zijn zowel op de Utrechtse Heuvelrug als in bijv. het Gooi (ook een pleistocene stuwwal) niet zeldzaam. De steller van dit rapport heeft al meerdere van dit soort 'cultuurlagen' in het Gooi waargenomen. Hoewel hier de term 'cultuurlaag' wordt gebruikt en anderen hetzelfde fenomeen ook wel aanduiden als 'vuile laag' (de term 'archeologische laag' zou zelfs gebruikt mogen worden), is de exacte aard en archeologische betekenis van dit fenomeen nog onduidelijk. In het geval van de Kerkstraat 56-58 in Soest is er sprake van een combinatie met minimaal één spoor (S.6) en nog eens twee mogelijke i.c. onzekere sporen (S.2 en S.3). Dit alles in de directe nabijheid van het AMK-terrein van zeer hoge archeologische waarde 12252. Hier liggen nederzettingenresten en een grafheuvel die teruggaan tot de Neolithicum/Bronstijd-IJzertijd. De archeologische situatie van de onderzoekslocatie aan de Kerkstraat 56-58 en de directe nabijheid van dit AMK-terrein maakt dat de ensemblewaarde hier maximaal is gescoord, dus met 3 punten (tabel 1).

Op zichzelf staand is de archeologische signatuur van de onderzoekslocatie aan de Kerkstraat 56-58 als gemiddeld te beoordelen. Vandaar ook dat de informatiewaarde en de zelfdzaamheidswaarde gemiddeld, dus met 2 punten, zijn gescoord. Al met al lijkt de Kerstraat 56-58 de zeer hoge waarde van het AMK-terrein te bevestigen en moet het misschien wel als verlengstuk hiervan worden beschouwd.

Tabel 1. Waardestelling vindplaats

Waarden	Criteria	Score - hoog	Score - middelhoog	Score - laag
Beleving	<i>Schoonheid</i>	n.v.t.		
	<i>Herinneringswaarde</i>	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	<i>Gaafheid</i>	3		
	<i>Conservering</i>		2	
Inhoudelijke kwaliteit	<i>Zeldzaamheid</i>		2	
	<i>Informatiewaarde</i>		2	
	<i>Ensemblewaarde</i>	3		
	<i>Representativiteit</i>	n.v.t.		

6. Conclusie en advies

Conclusie

Het proefsleuvenonderzoek heeft uitgewezen dat in het plangebied sprake is van een cultuurlaag uit de Bronstijd-IJzertijd, met tenminste één grondspoor (paalspoor) en twee onzekere grondsporen. De top van deze laag ligt op circa 100 cm onder het huidige maaiveld. De cultuurlaag is circa 20 cm dik.

De vindplaats is gewaardeerd binnen de context van de archeoregio, specifiek de pleistocene stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug. Binnen deze context en in het bijzonder vanwege de nabije ligging d.w.z. het aangrenzend AMK-terrein van zeer hoge archeologische waarde (nr. 12252), met onder andere archeologische resten uit dezelfde periode, waardeert Transect b.v. de vindplaats aan de Kerkstraat 56-58 als behoudenswaardig.

Advies

Transect b.v. adviseert dan ook de vindplaats *in situ* te behouden, dat wil zeggen bodemingrepen te beperken tot maximaal 70 cm onder het huidige maaiveld (inclusief 30 cm buffer), zodat de vindplaats geen schade oploopt (zie bijlage 5).

Indien dit niet mogelijk is, adviseren wij de vindplaats veilig te stellen door middel van een veiligstellende opgraving onder protocol 4004 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).

Wij adviseren tevens om bij een eventuele opgraving de cultuurlaag micromorfologisch en paleobotanisch te bemonsteren en te analyseren, om beter inzicht te krijgen in de archeologische betekenis van dit soort 'vuile lagen' i.c. vuile Bw-lagen.

Houdt u er alstublieft rekening mee dat dit rapport en het advies door het bevoegd gezag, in deze de gemeente Soest, moet worden beoordeeld. De gemeente kan gemotiveerd afwijken van het advies van Transect b.v.

7. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- SIKB, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1* (KNA 4.1). (www.sikb.nl/archeologie/richtlijnen/brl-4000).
- Bakker, H., de, en J. Schelling, 1989. Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus, Wageningen.
- Bakker, M.A.J., Den Otter, C. Weerts, H.J.T. 2003. Beschrijving lithostratigrafische eenheid. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO. Utrecht.
- Berendsen, H.J.A., 2005. De vorming van het land. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Bouter, H.E. & S. Moerman, 2017: Ferdinand Huycklaan tussen 9 en 11, Soest, gemeente Soest. (IDDS Archeologie rapport 1972). IDDS Archeologie, Noordwijk.
- Hartog, M.J., 2021. Soest, Ferdinand Huycklaan 22c. Gemeente Soest (UT). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase. Transect rapport 3602. Nieuwegein
- Kerkhoven, A.A., 2012: Woon-/zorgcentrum Ferdinand Huycklaan te Soest (gemeente Soest, prov. Utrecht). Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (verkennende fase, door middel van boringen) (Transect-rapport 171). Transect, Utrecht.
- Korver, I., 2022. Soest, Kerkstraat 56-58. Gemeente Soest (UT). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase. Transect-PvE 20220606/IK1.2.
- Leuving, J., 2018. Plangebied Soesterbergsestraat 2 te Soest, gemeente Soest: archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek).
- Meijer, Y., 2018: Ferdinand Huycklaan 9-11, Soest Gemeente Soest. (IDDS Archeologie rapport 2078). IDDS Archeologie, Noordwijk.
- Nales, T., 2022. Soest, Kerkstraat 56-58, Gemeente Soest (UT). Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase. Transect-rapport 3966. Nieuwegein.
- Soldaat, M. en A. Bakker., 2019. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, karterende fase. Soest, Plan Ferdinand Huycklaan Deelgebied B en C. Salisbury rapportage, Assen.

Illustratieverantwoording

Figuur 1: Ligging van het plangebied (met rode lijnen aangegeven; bron: www.pdok.nl).	8
Figuur 2	8
Figuur 3: Ligging van het plangebied (met rode lijnen aangegeven, bron: www.pdok.nl).	8

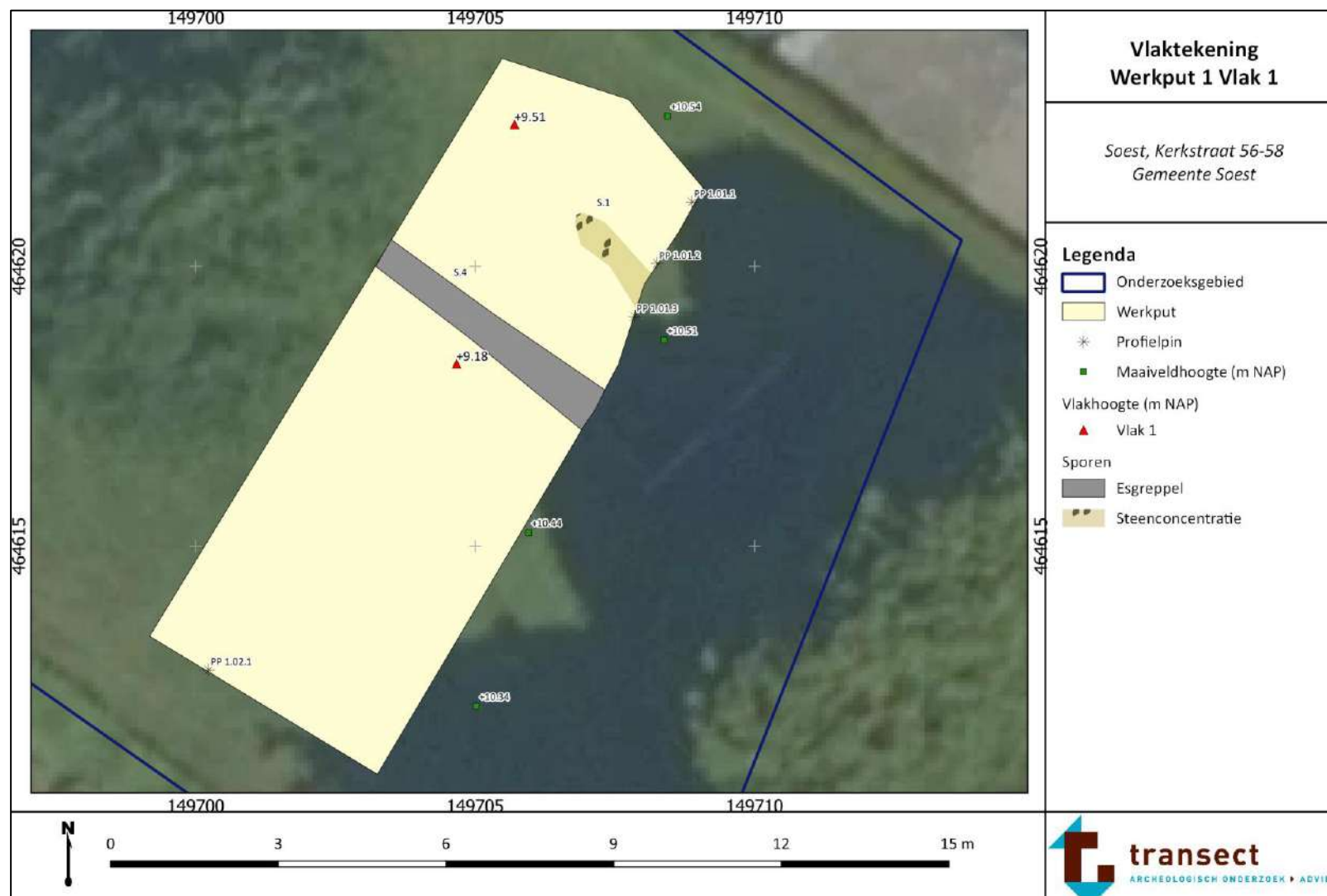
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

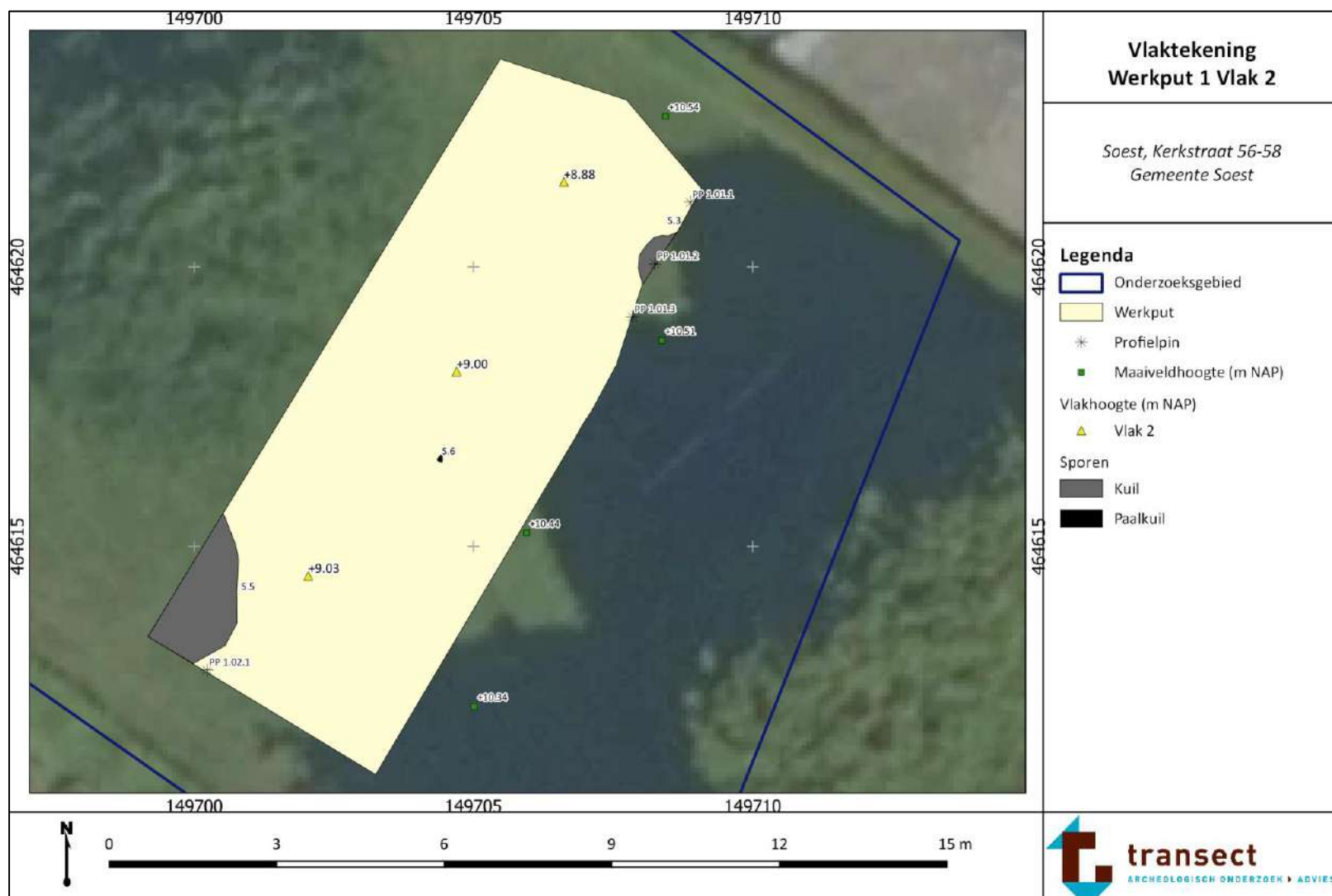
Bijlage 2. Allesporenkaart (ASK)

Bijlage 3. Vlaktekening Vlak 1

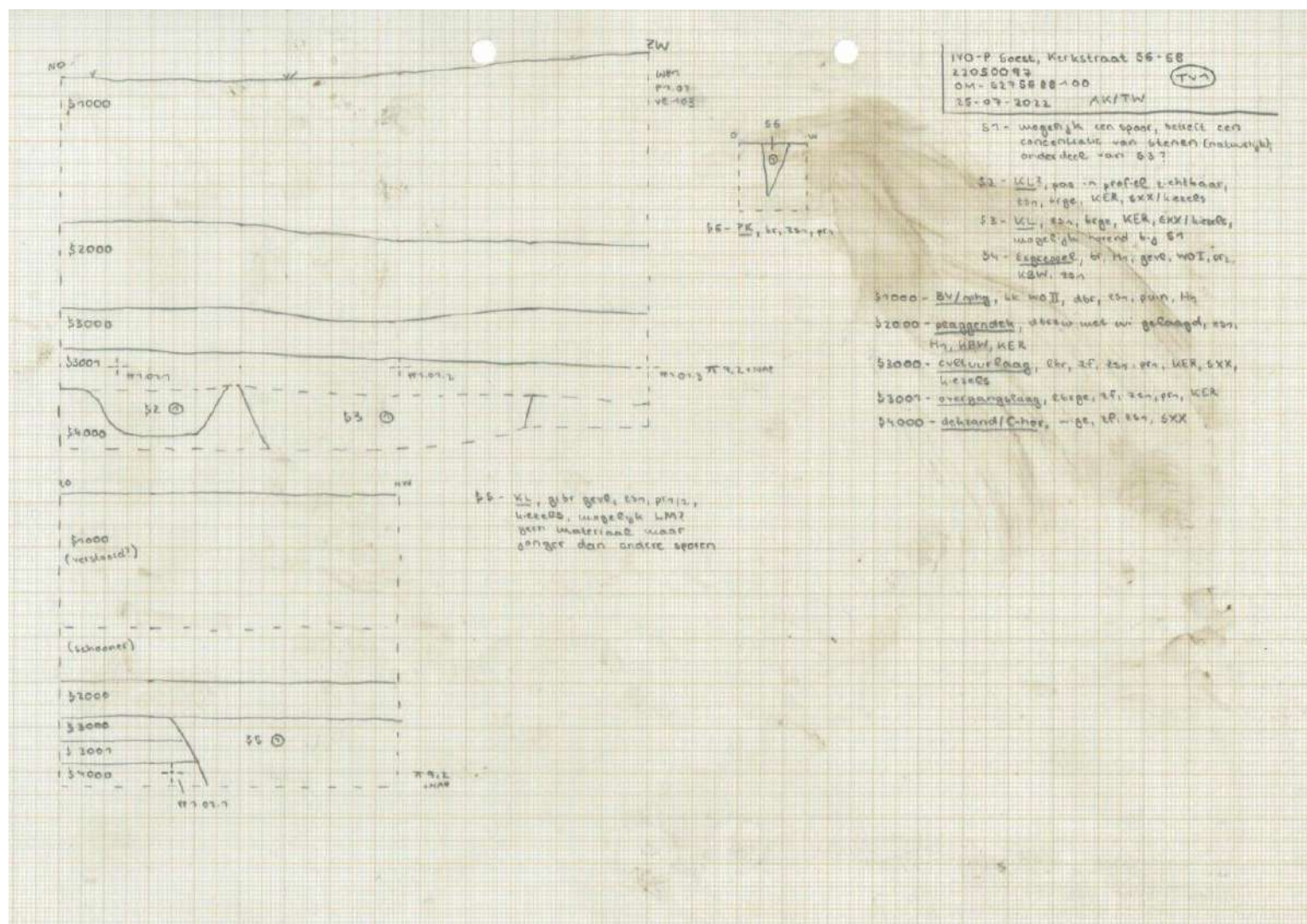
Bijlage 4. Vlaktekening Vlak 2

Bijlage 5. Advieskaart

Bijlage 6. Profiel- en coupetekeningen

Bijlage 7. Sporen- en lagenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard_vlak	Spoorcont	Spoorvorm	Spoordiepte	Gecoupeerd	Coupevorm	Opmerking
01	001	0001	False	STC	STC	SCHERP	OVL		nee		mogelijk horend bij S3?
01	002	0002	False	KL	KL	VAGEND	OVL	20	ja	kom	pas in profiel zichtbaar geweest
01	002	0003	False	KL	KL	VAGEND	OVL		ja	kom	mogelijk onderdeel van S1; ok niet bereikt
01	001	0004	False	GR	GR	SCHERP	LIN		nee		esgreppel
01	002	0005	False	KL	KL	SCHERP	OVL		ja	kom	mogelijk Laat Middeleeuws? geen materiaal maar zeker jonger dan andere sporen; ok niet bereikt
01	002	0006	False	PK	PK	VAGEND	RND	24	ja	kom	paalkuil, spoor van een punt van een paal
01	001	1000	False	BV	BV	SCHERP	LIN		nee		bouwvoor/ophooglaag
01	001	2000	False	PLL	PLL	SCHERP	LIN		nee		plaggendek
01	002	3000	False	LG	LG				nee		cultuurlaag/Bw ('vuile laag')
01	002	3001	False	LG	LG	VAGEND	LIN		nee		overgang van S3000 naar S4000
01	002	4000	False	DeZ C-hor	DEZ C-hor	SCHERP	LIN		nee		dekzand, C-horizont

Bijlage 8. Vondstenlijst

Vondstnummer	Veldvondst	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Segment	Vak	Categorie	Subnr	Aantal	Gewicht	Opmerking
0001KER	0001	01	001	3000		1	1	1	KER		5	34	1x handgevormd aardewerk, randfragment, 4x huttenleem/aardewerk?
0001SXX	0001	01	001	3000		1	1	1	SXX		1	23.7	1x mogelijk bewerkt kwartsitisch zandsteen
0002SVU	0002	01	001	3000		1	1	1	SVU		1	36.6	1x schrabbertje
0003KER	0003	01	001	2000	PLL	1	1	1	KER		3	20.2	2x roodbakkend aw en 1x Westerwald
0004KER	0004	01	002	3000		1	1	1	KER		8	78.5	8x handgevormd aardewerk, waarvan 2 randfragmenten en 6 wandfragmenten
0005SXX	0005	01	002	3000		1	1	1	SXX		1	492.5	1x onbewerkt natuursteen
0006SXX	0006	01	001	0001	STC	1	1	1	SXX		8	2208.3	8x onbewerkt natuursteen
0007KBW	0007	01	001	0004	GR	1	1	1	KBW		1	60.7	1x brok oranje-rood baksteen / zacht baksel
0008OPHK	0008	01	002	3001	LG	1	1	2	OPHK		1	5	5x brokjes houtskool
0009SVU	0009	01	002	3000		1	1	2	SVU		2	31.5	1x natuurlijk/onbewerkt vuursteen
0010KER	0010	01	002	3000		1	1	2	KER		1	5.3	2x handgevormd aardewerk, wandfragmenten

Bijlage 9. Beantwoording onderzoeksvragen

1. Zijn er in het plangebied archeologische resten aanwezig in de vorm van grondsporen, en/of vondsten?

Ja.

Op circa 100 cm onder het huidige maaiveld is onder een oud bouwlanddek een cultuurlaag aangetroffen met meerdere fragmenten handgevormd aardewerk uit de Bronstijd-IJzertijd. Verder is onder de cultuurlaag, in de top van de C-horizont van het dekzand, een paalspoor gevonden. Hierin zijn geen vondsten gedaan, maar op basis van de stratigrafie lijkt een datering in de Bronstijd-IJzertijd voor de hand te liggen.

2. Hoe ziet de bodemopbouw in het plangebied eruit en in hoeverre is deze intact?

De bodem is intact.

- *S1000 / 0 - 70 cm*: Ophooglaag/omgezette laag met verspreid bouwpuin. De top hiervan is in de bouwvoor opgenomen. Zs1, mf, h2, grbr.
- *S2000 / 70 – 110 cm*: Oud bouwlanddek, zs1, mf, h2, brgr. Verspreid enkele fragmenten roodbakend aardewerk met loodglazuur, sterk verweerd.
- *S3000 / 110 – 130 cm*: Bw of eerder een cultuurlaag, zs1, mf, goed gesorteerd zand, h1, gebr met verspreid brokjes en scherfjes aardewerk Bronstijd-IJzertijd. Gebr van kleur.
- *S3001 / 130 – 140 cm*: overgangslaag naar C-horizont: gevlekt. Brge van kleur. Zs1, mf, goed gesorteerd, h0-h1.
- *S4000 / 140> cm*: dekzand, C-horizont. Zs1, mf, goed gesorteerd, lbrge-lge.

3. Wat is de aard, diepteligging, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)?

Het proefsleuvenonderzoek heeft uitgewezen dat in het plangebied sprake is van een cultuurlaag uit de Bronstijd-IJzertijd, met tenminste één grondspoor (paalspoor) en twee onzekere grondsporen. De top van deze laag ligt op circa 100 cm onder het huidige maaiveld. De cultuurlaag is circa 20 cm dik.

4. Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een mogelijke cultuurlaag (cultuurlaag/Bw) met aardewerk uit de Bronstijd-IJzertijd aangetroffen. In de cultuurlaag is ook een schrabbertje van vuursteen gevonden, die vermoedelijk ouder is (e.g. Neolithicum). Tenminste één grondspoor, namelijk paalspoor S.6, lijkt uit dezelfde periode als de cultuurlaag en het aardewerk te dateren. Daarnaast zijn er twee mogelijke grondsporen i.c. kuilen, S.2 en S.3, die antropogeen zijn en in de Bronstijd-IJzertijd gedateerd kunnen worden. Het is echter allerm minst zeker dat S.2 en S.3 antropogeen zijn. Zij kunnen ook een natuurlijke oorsprong hebben, bijvoorbeeld een neerslagconcentratie van ijzer sesquioxiden/humuszuren.

Daarnaast vertegenwoordigt S.4 een verkavelingsgreppeltje uit de periode van het oud bouwlanddek (S.3000) en S.5 een mogelijk middeleeuws spoor. Laatst genoemde is jonger dan de Bronstijd-IJzertijd cultuurlaag/Bw, omdat de insteek hoger ligt. De insteek laat zich vanaf de grens van het oud bouwlanddek naar de cultuurlaag/BW onderscheiden. Het spoor is gevlekt en er zijn geen vondsten in gedaan.

5. Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?

In de cultuurlaag S.3000 zijn circa 15 stuks fragmenten handgevormd aardewerk gevonden, waarvan 3 stuks randfragmenten. De rest betreft wantfragmenten, vaak kleine afgeronde fragmenten. Ook is een vuurstenen schrabbertje in de cultuurlaag gevonden. Ook is een hoekig stuk kwartsietisch zandsteen gevonden, vermoedelijk het resultaat van bewerking. Uit de verkavelingsgreppel S.4 van het oud bouwlanddek komt een brokje baksteen.

6. Welke natuurlijke depositionele en post-depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten?

Post-depositionele zijn niet of nauwelijks te reconstrueren. Voor wat betreft depositionele processen kan worden gesteld dat antropogene activiteiten hebben geleid tot een cultuurlaag i.c. 'vuile laag' (S.3000) op/in de top van het dekzand (S.4000), gescheiden van elkaar door een overgangslaag (S.3001). Na deze fase, die in de Bronstijd-IJzertijd kan worden gedateerd, is de grote kuil met gevlekte vulling van Spoor 5 waarschijnlijk ingegraven. Deze kan niet nader worden gedateerd. Ook kan niet worden gereconstrueerd of en hoeveel van de top van S.3000 als gevolg van bijv. erosie ontbreekt. Het feit dat het meeste aardewerk in de top van de cultuurlaag/Bw is gevonden, kan als indicatief voor geen of weinig erosie worden gezien. Vervolgens is het oud bouwlanddek (S.2000) aangelegd. Hierbij zullen plagen zijn gebruikt. Dunne geloogde zandlensjes in het oud bouwlanddek kunnen hiermee verband houden.

7. Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek zijn in lijn met de verwachting uit het vooronderzoek.

8. Wat is de relatie met omliggende historische/archeologische resten en vindplaatsen uit de omgeving?

Het is aannemelijk dat de cultuurlaag/Bw uit de Bronstijd-IJzertijd een relatie heeft met het AMK-terrein nr. 12252 van zeer hoge archeologische waarde, dat hier direct westelijk van ligt. Hier liggen nederzettingsresten en een grafheuvel die teruggaan tot het Neolithicum/Bronstijd-IJzertijd. Het oud bouwlanddek en het verkavelingsgreppeltje S.4 zullen vast verband houden met een nabij gelegen nederzetting uit de Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd.

14. Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot het gebied van zeer hoge archeologische waarde (met grafveld) ten westen van het plangebied?

Het is aannemelijk dat de cultuurlaag/Bw uit de Bronstijd-IJzertijd een relatie heeft met het AMK-terrein nr. 12252 van zeer hoge archeologische waarde, dat hier direct westelijk van ligt. Hier liggen nederzettingsresten en een grafheuvel die teruggaan tot het Neolithicum/Bronstijd-IJzertijd. De onderzoekslocatie aan de Kerkstraat 56-58 mag archeologisch gezien als voortzetting van dit terrein worden beschouwd.

15. Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingsystematiek).

De fysieke kwaliteit wordt net als de andere waarderingscriteria binnen de kaders van de archeoregio en specifiek de karakteristieken van de pleistocene stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug gewaardeerd. Tot deze karakteristieken kan het slechte conserverend vermogen van het aerobe en zure bodemmilieu van het pleistocene zand worden gerekend. In gemiddelde omstandigheden blijft in het pleistocene zand onverbrand organisch materiaal niet bewaard. Zo ook hier. Het feit dat alleen

anorganisch vondstmateriaal is vertegenwoordigd, geeft aan dat de bodem hier onvoldoende conserverend vermogen heeft om organisch materiaal de tand des tijds te laten doorstaan.

Zodoende blijft alleen 'gaafheid' als waarderingscriterium van betekenis over. Hiervan kan worden gezegd dat de situatie v.w.b. de onderzoekslocatie hoog moet worden gewaardeerd, dus met 3 punten (tabel 1). Reden is de aanwezigheid van de cultuurlaag S.3000. Of en hoeveel van de bovenkant van deze laag ontbreekt, is niet meetbaar, maar het feit dat het aardewerk vooral in het bovenste deel ervan is gevonden pleit ervoor dat deze nagenoeg intact is. Overigens wordt in andere publicaties ook wel gesproken over een 'vuile laag'. Hier wordt met cultuurlaag/Bw hetzelfde bedoeld.

- 16. Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud *in situ*/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze? En zo nee, wat is hiervoor dan nog nodig?**

Transect b.v. adviseert dan ook de vindplaats *in situ* te behouden, dat wil zeggen bodemingrepen te beperken tot maximaal 70 cm onder het huidige maaiveld (inclusief 30 cm buffer), zodat de vindplaats geen schade oploopt. Indien dit niet mogelijk is, adviseren wij de vindplaats veilig te stellen door middel van een veiligstellende opgraving onder protocol 4004 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).

- 17. Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud *in situ*?**

Initiatiefnemer is voornemens om de onderzoekslocatie af te graven tot op het niveau van het westelijk ervan gelegen perceel, dat al lager ligt. Ter hoogte van de onderzoekslocatie komen parkeerplaatsen.

- 18. Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?**

N.v.t. Er is sprake van een vindplaats.